

Diplomová práce: Sociologické aspekty pracovního procesu

Student: Bc. Markéta Teplá

Oponent: PhDr. Jaroslav Paulovič, asistent katedry sociálních věd FF UPA

Zadání diplomové práce orientovalo autoorku na studium sociologických aspektů pracovního procesu ve Výzkumném ústavu železničním, a. s. (dále VUZ, a. s.). Hlavní cíl (hodnocení spokojenosti pracovníků společnosti) je dekomponován do tří nosných okruhů: analýza postojů zaměstnanců (týmová spolupráce, spokojenost, motivace a potřeby), identifikace již existujících a vznikajících problémů a určení konkrétních nedostatků. Metodologická východiska se opírala především o dotazníkové šetření mezi pracovníky dvou vybraných organizačních jednotek společnosti, hloubková interview s vedoucím pracovníkem společnosti a v delší míře také o analýzu dokumentů společnosti.

Předložený text prakticky plně koresponduje se stanovenými zásadami zpracování. Míra splnění zadání je takřka vyčerpávající, v řadě momentů na odpovídající úrovni, nezdědka překonávající standardní požadavky na diplomové práce. Zvolený postup respektuje sociologický charakter úkolu i obecné požadavky na tvorbu výzkumných studií. Použití metody získávání informací jsou adekvátní. Je na místě poznamenat, že v profesionální praxi jsou problémy obdobného zaměření řešeny zpravidla na základě činnosti interdisciplinárních týmů, dostatečně vybavených potřebnými nástroji a podmínkami. Kvalitativní měřítka, odvozená od této praxe, nemohou být východiskem pro posouzení úrovně absolventské práce. I z tohoto pohledu je nutné posuzovat autoorkin výkon příznivě.

Takřka polovina práce je zaměřena na rekapitulaci teoretických východisek (vymezení sociologie práce a řízení, teambuilding, role manažera, spokojenost) s poměrně detailní specifikací strukturálních prvků (první čtyři kapitoly). V páté kapitole jsou na dvacetí stranách charakterizovány konkrétní stavy těchto prvků ve VUZ, a. s. Navazující kapitola velice stručně pojednává o současných problémech VUZ, a. s., zejména o organizačních změnách, rozdělení kompetencí, ale i o dalších aspektech. V sedmé kapitole, dvacetistránkové, autoorka prezentuje výsledky, jak sama na jednom místě práce konstatuje vlastní „výzkumné sondy“, obsahově vycházející z vytipovaných problémových okruhů (viz výše).

Celkové hodnocení práce je možné opřít o skutečnost, že autoorka prokázala rozvinuté schopnosti k teoretickému uchopení problému a jeho strukturovanému definování. V ještě lepším světě lze posuzovat prokázané dovednosti v přípravě, realizaci a interpretaci výsledků vlastní výzkumné aktivity. Výrazným projevem autoorkiny jisté vyzrálosti je část „výzkumné zprávy“, zabývající se identifikací problémů a možných návrhů k nápravě (7.4.1), která je zdařile zpracovaná a vyznívá poněkud účelněji než samotný závěr k vyhodnocení výzkumu. Ocenit lze také autoorkin vhlad do zkoumané firmy a schopnost vlastních hodnocení a posouzení. Klady práce jednoznačně převyšují nad možnými výtkami, polemikami nebo náměty na rozšíření řešitelského záběru.

Přínos pro teorii není nijak výrazný. Snad by práce mohla sloužit jako určitý příklad povedeného využití teoretických zdrojů pro koncipování východisek aplikovaného výzkumu.

Vyzvednout je možné rovněž skutečnost, že autorce se podařilo udržet kompaktní linii mezi teoretickým rozbohem (deskripcí) problému, analýzou konkrétní situace ve firmě a věcnou orientací dotazníkové sondy. Znatelně silnější je praktický přínos práce (kapitola 6. a 7.), nejen pro potencionální využití ve výuce jako případové studie (jak se domnívá sama autorka), ale i pro management firmy, který obdržel v jistém smyslu „dar“ spočívající ve zjištění o postojích zaměstnanců a ještě plodnějších úvahách o možných cestách ke zlepšení situace. Myslím, že přínos takové hodnoty není v případě diplomových prací samozřejmý a není jednoduché se k němu dopracovat.

Povinností oponenta je upozornit na podstatnější nevyužití možnosti k dokonalejšímu řešení zadaného úkolu. Více bylo možné pojednat o širších vzájemných souvislostech firemní kultury, výkonnosti firmy a spokojenosti zaměstnanců. Komparace výsledků dotazníkového šetření v obou podsouborech mohla být důslednější, koncentrovanější a lépe vizualizovaná. Ona se v příslušných částech práce objevuje, ale jaksi poloskrývá. Rozdílly v postojích příslušníků obou skupin mi v řadě případů připadají nejen nápadné, ale velice zajímavé a důležité (viz poznámka na začátku odstavce). Na místě byl pokus o jejich hlubší vysvětlení, statistické vyhodnocení či interpretaci (podobně jak autorka náznakově učinila v tab. č. 12). I zkušební výzkumník však ví, co je to nemá dostatečný odstup či nadhled „nad daty“ Z metodologického úhlu pohledu vidím jako nepřijemnou vadu absenci explicitních hypotéz. Přece jen si je výzkumník musí klást, je to obligatorní součást kvantitativních sociologických výzkumů a logicko-deduktivního přístupu. Návrhy na opatření mohly být dotazeny až do podoby sociotechnických opatření, tj. do formulací toho, co by firma měla dělat pro odstranění toho či onoho nedostatku (a kdo by to měl dělat). Jako trochu nadnesená představa autora posudku mi připadá upozornění na vysoce konstruktivní přínos eventálního využití sociometrické analýzy v obou zkoumaných kolektivech, ale to už je záležitost vysoké profesionality. Využití odborné literatury považují za spíše slabší stránku práce ve smyslu jejího dosti omezeného výběru. Autorka dosti favorizuje jeden z informačních zdrojů /4/. Formální a jazykovou úpravu práce považují za standardní, případné výkyvy nejsou podstatné.

Práci doporučuji k obhajobě a kloním se k hodnocení stupněm „výborně“. Některé dílčí výhrady oponenta mohou být korigovány stanoviskem vedoucího diplomové práce, zejména však vahou autorčiny argumentace při obhajobě.

Návrh otázek k obhajobě:

- 1) Jaká specifika vyplývají z toho, že VUZ, a. s. s., se zabývá převážně vědeckou činností?
- 2) Proč se autorka nezabývala některými dříve provedenými výzkumy na obdobné téma?

V Hradci Králové, 21. května 2010

PhDr. Jaroslav Paulovič